

Sygn. akt. II Ko 251/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 stycznia 2019 roku

Sąd Okręgowy w Olsztynie, Wydział II Karny

w składzie :

Przewodniczący : SSO Krystyna Szczechowicz (spr.),

Protokolant : st. sek. sąd. Joanna Kulesza

w obecności Prokuratora Prok. Okręg. Beaty Ewert

po rozpoznaniu w dniu 17 stycznia 2019 roku

sprawy **G. C.**, urodz. (...) w O., syna P. i M. z domu B.,

z wniosku wymienionego

o zadośćuczynienie i odszkodowanie wynikłe z niewątpliwie niesłusznego zatrzymania w dniu 7 marca 2018 r. godz. 23.55 do 8 marca 2018 r. godz. 12.55,

orzeka:

I. na podstawie art. 552 § 1 i 4 k.p.k. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy G. C. kwotę 3 000 (trzy tysiące) złotych tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, wynikłą z niewątpliwie niesłusznego zatrzymania w okresie od 7 marca 2018 r. godz. 23.55 do 8 marca 2018 r. godz. 12.55,

II. w pozostałym zakresie wniosek oddala,

III. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu poniesionych kosztów zastępstwa procesowego,

IV. w oparciu o art. 554 § 4 k.p.k. kosztami postępowania obciąża Skarbu Państwa.

Sygn. akt II Ko 251/18

UZASADNIENIE

Wnioskodawca G. C., reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa kwoty 10.000 zł tytułem zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie przez funkcjonariuszy Komendy Miejskiej Policji w O. w dniu 7 marca 2018 r. oraz przymusowe doprowadzenie i osadzenie w (...) w okresie zatrzymania do dyspozycji Komendy Miejskiej Policji w O..

W uzasadnieniu wniosku wskazano, iż zarówno okoliczności zatrzymania, jak i osadzenia na całą noc w (...) były dla wnioskodawcy niezwykle traumatycznym przeżyciem. Pierwsze czynności podjęto z nim dopiero około godz. 11-12 następnego dnia, a do tego momentu nie został poinformowany w jakiej sprawie został zatrzymany, jedynie podano mu lakoniczną informację, że jest poszukiwany przez Policję. Zatrzymanie wnioskodawcy było także traumatycznym przeżyciem dla jego narzeczonej i skutkowało naruszeniem zaufania między partnerami. Na rozprawie wnioskodawca

rozszerzył roszczenie o żądanie odszkodowania za poniesioną szkodę w wysokości 1.000 zł, wskazując iż są to koszty jakie poniósł ustanawiając pełnomocnika do sporządzenia zażalenia na zatrzymanie.

Rozpoznając niniejszy wniosek Sąd ustalił, co następuje:

G. C. został zatrzymany w dniu 7 marca 2018 r. o godz. 23:55 w O. na ul. (...) przy budynku o nr (...). Funkcjonariusze Policji K. O. zatrzymali pojazd prowadzony przez wymienionego, następnie dokonali sprawdzenia jego danych w policyjnych systemach informacyjnych, gdzie G. C. był oznaczony jako osoba poszukiwana przez K. O..

Funkcjonariusze dokonujący zatrzymania wyrazili zgodę by wraz z G. C. udać się do miejsca jego zamieszkania i przekazać klucze narzeczonej, która nie posiadała własnego kompletu i oczekiwała na powrót partnera. Wymieniona zareagowała emocjonalnie na powyższą sytuację i rozplakała się.

G. C. przewieziony został następnie do policyjnej izby zatrzymań, gdzie został osadzony. Warunki panujące tam były dla wnioskodawcy bardzo trudne, wymieniony skarżył się na złe warunki bytowe, niską temperaturę panującą w pomieszczeniu oraz konieczność założenia spodni w za dużym rozmiarze, które spadały, co wzbudzało w nim poczucie upokorzenia. W dniu 8 marca 2018 r. o godz. 11:40 został przesłuchany w charakterze świadka do sprawy zaboru mienia na terenie C.H. A. w O.. O godzinie 12:55 został zwolniony.

Dowód: protokół zatrzymania k. 23, protokół przesłuchania świadka k. 26, notatka urzędowa k.41, rejestracja osoby poszukiwanej/ukrywającej się k. 88.

Następnie, już po opuszczeniu izby zatrzymań, G. C. podjął wezwanie w charakterze świadka w sprawie zaboru karty bankomatowej na terenie C.H. A. w O. na dzień 15.03.2018 r., które w dniu 8 marca 2018 r. odebrała jego matka.

Sąd Rejonowy w Olsztynie postanowieniem z dnia 19 kwietnia 2018 r. sygn. akt VII Kp 223/18 stwierdził, iż zatrzymanie G. C. w dniu 7 marca 2018 r. godz. 23:55 do 8 marca 2018 r. godz. 12:55 było niezasadne.

Dowód: potwierdzenie odbioru k. 81, postanowienie SR w Olsztynie z dnia 19.04.2018 r. k.12 akt sprawy sygn. akt VII K Kp 223/18 SR w Olsztynie.

Sąd zważył, co następuje:

Odszkodowanie lub zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie przysługuje niezależnie od podstawy dokonanego zatrzymania procesowego, przewidzianego w Kodeksie postępowania karnego.

W niniejszej sprawie nie ulega wątpliwości, że wnioskodawca został zatrzymany i przebywał w izbie zatrzymań od dnia 7 marca 2018 r. 23:55 do dnia 8 marca 2018 r. godz. 12:55, które to zatrzymanie na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Olsztynie wydanego w sprawie o sygn. akt 223/18 zostało uznane za niezasadne. Stanowisko to podziela i sąd rozpoznający niniejszą sprawę. Niewątpliwym jest również, iż okoliczności zatrzymania spowodowały dolegliwości, których wnioskodawca nie powinien był doznać.

Stosownie do dyspozycji art. 552 § 1 i 4 k.p.k. wnioskodawcy przysługuje w takim przypadku prawo do złożenia wniosku o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszny okres pozbawienia go wolności.

Jak wskazuje się w doktrynie i orzecznictwie przy ocenie kwestii niewątpliwie niesłuszności zatrzymania należy ocenić, czy zastosowanie tego środka przymusu procesowego nastąpiło zgodnie z przepisami prawa, a tym samym czy nie spowodowało dolegliwości, jakiej osoba zatrzymana nie powinna była doznać. Analiza tego zagadnienia powinna nastąpić w aspekcie całokształtu okoliczności zaistniałych w sprawie, w której doszło do zatrzymania, a znanych w dacie orzekania w przedmiocie odszkodowania i zadośćuczynienia, w tym także z uwzględnieniem prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, w której nastąpiło zatrzymanie, jeżeli już zapadło (por. uchwała SN z dnia 23 maja 2006 r., I KZP 5/06, OSNKW 2006, nr 6, poz. 55, D. Świecki, Komentarz do art.552 Kodeksu

postępowania karnego, Lex/el.). Nadto należy ustalić stopień owej niesłuszności, to jest stwierdzić, iż zatrzymanie było „niewątpliwie” niesłuszne.

Na gruncie przedmiotowej sprawy Sąd uznał, iż okoliczności zatrzymania G. C. jednoznacznie wskazują, iż mamy do czynienia z niewątpliwie niesłusznym zatrzymaniem. Wnioskodawca został bowiem zatrzymany do sprawy, w której miał dopiero odebrać wezwanie w charakterze świadka. Zatem złożony przez pełnomocnika wnioskodawcy wniosek o zadośćuczynienie należało w rezultacie uznać za słuszny co do zasady. Niemniej jednak Sąd musiał rozważyć, czy wysokość zadośćuczynienia w wysokości 10.000 zł, których we wniosku domagał się pełnomocnik wnioskodawcy jest zasadna w na tle okoliczności niniejszej sprawy.

Natomiast kwota należnego zadośćuczynienia winna być wyznaczana z umiarem, stosownie do realiów społecznych, by nie pozostało poczucie krzywdy aresztowanego niesłusznie, ale i by orzeczenie nie było sposobem uzyskania nadmiernych korzyści finansowych. Stwierdzić trzeba, że zadośćuczynienie powinno być odpowiednie. Sprawia to, że pozostawiony sądowi zakres swobody w określaniu odpowiedniej kwoty, wyznaczany jest przez te wszystkie zaszczości towarzyszące niewątpliwie niesłusznemu pozbawieniu wolności, które naruszając dobra osobiste, powodują szkodę niemajątkową.

Dokonując oceny wysokości należnego wnioskodawcy zadośćuczynienia Sąd miał na uwadze, iż zadośćuczynienie za doznaną krzywdę to odszkodowanie za szkodę niematerialną wynikłą z wykonania kary, tymczasowego aresztowania, zatrzymania czy wykonywania środka zabezpieczającego, a stanowią ją negatywne przeżycia psychiczne wiążące się nie tylko z faktem pozbawienia wolności (izolacja więzienna, przebywanie z innymi osobami pozbawionymi wolności, dolegliwe warunki odbywania kary), ale np. również to, że osoba taka w okresie odbywania kary utraciła to, co nazywa się dobrym imieniem (SA w G. II AKa 1/14 KZS 2014, nr 5, poz. 85, LEX nr 1430706; SA w K. II AKa 522/13 KZS 2014, nr 6, poz. 124; SA w K. II AKa 433/13 KZS 2014, nr 4, poz. 91.)

Należy zatem brać pod uwagę wszystkie ustalone w sprawie okoliczności rzutujące na określenie rozmiaru krzywdy wyrządzonej osobie pozbawionej wolności, w tym zwłaszcza okres izolowania od społeczeństwa, który w miarę rozciągania się w czasie w naturalny sposób wzmacnia poczucie krzywdy. Należy ponadto mieć tu na względzie również te ustalone okoliczności, które wiążą się z aktualną sytuacją dochodzącego zadośćuczynienia i wskazują, że niesłuszne pozbawienie go wolności oddziałuje wyraźnie na jego obecny status społeczny i zawodowy, gdyż stanowi to element pokrzywdzenia go niesłusznym tymczasowym aresztowaniem lub skazaniem (SN IV KK 137/11, Prok. i Pr. 2012, nr 4, poz. 20, SN V KK 464/12, Prok. i Pr. 2013, nr 10, poz. 18, SA we W. II AKa 9/12, Prok. i Pr. 2012, nr 9, poz. 34; SN V KK 384/13 Prok. i Pr. 2014, nr 9, poz. 23; SN III KK 313/13 Prok. i Pr. 2014, nr 3, poz. 31, KZS 2014 nr 3, poz. 51; SA w K. II AKa 242/13 Prok. i Pr. 2014, nr 9, poz. 37). Ponadto określając wysokość zadośćuczynienia, bierze się pod uwagę nie tylko czas trwania niewątpliwie niesłusznego pozbawienia wolności, ale także stopień dolegliwości, z jaką wiązało się stosowanie środka o charakterze izolacyjnym, a więc przykrości i przeżycia natury moralnej z tego, konieczność poddania się rygorom związanym z pozbawieniem wolności, jak również ewentualny ostracyzm środowiskowy i nieprzychylnie reakcje po zwolnieniu z aresztu.

Przenosząc powyższe na grunt przedmiotowej sprawy zdaniem Sądu należało zauważyć, iż w świetle przeprowadzonych w sprawie dowodów brak jest podstaw do przyjęcia, by wnioskodawca doznał ponadprzeciętnych dolegliwości, z jakimi wiązałby się fakt zatrzymania dla niego samego, jak i dla jego bliskich. Tym bardziej mając na uwadze postawę funkcjonariuszy dokonujących zatrzymania, którzy zezwolili na przekazanie kluczy, a co za tym idzie poinformowanie narzeczonej o zaistniałej sytuacji. G. C. przebywał w izby zatrzymań kilkanaście godzin, a wszelkie niedogodności, których doznał, w tym niekomfortowe warunki w pomieszczeniu, w którym przebywał, dotyczą wszystkich osób zatrzymanych. Wymieniony został niezwłocznie zwolniony po wykonaniu czynności. Nadto wnioskodawca nie wykazał, by podnoszone przez niego pogorszenie stanu zdrowia, które jak wynika z jego zeznań nie było na tyle poważne by wymagało konsultacji lekarskiej, było bezpośrednio związane z pobytem w izbie zatrzymań.

Niewątpliwie jednak przebywając w izbie zatrzymań wnioskodawca doznał krzywdy, która wynika z samego faktu przebywania w izolacji. Nadto fakt nagłego zatrzymania bez znajomości jego powodu, poprzednie doświadczenia

życiowe wnioskodawcy negatywnie wpłynęły na jego stan psychiczny. Po rozważeniu podniesionych powyżej okoliczności Sąd uznał, że kwota 3.000 będzie wystarczającym i adekwatnym zadośćuczynieniem do doznanej przez wnioskodawcę krzywdy.

W toku rozprawy w dniu 17 stycznia 2019 r. pełnomocnik wnioskodawcy uzupełnił wniosek wnosząc o zasądzenia na rzecz wnioskodawcy kwoty 1.000 zł tytułem odszkodowania, wskazując iż są to koszty jakie poniósł wnioskodawca ustanawiając pełnomocnika do sporządzenia zażalenia na zatrzymanie. Wnioskodawca dodatkowo oświadczył, iż nie posiada żadnych dowodów potwierdzających, że taką właśnie kwotę wydatkował.

W tym miejscu należy jednak podkreślić, że sąd karny w myśl przepisów uregulowanych w rozdziale 58 k.p.k. orzeka jedynie co do szkód i krzywd będących bezpośrednim następstwem niesłusznie zastosowanego środka przymusu. Jeżeli w wyniku sposobu wykonania środków przymusu doszło do dalszych szkód, to winny być one dochodzone na drodze postępowania cywilnego (v. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 11.10.2012 r. sygn. II AKa 178/12, LEX nr 1223154).

Ogólne zasady odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną przez funkcjonariusza państwowego przy wykonywaniu powierzonych mu czynności, określają przepisy art. 417-421 k.c. Jednakże, jak stanowi art. 421 k.c., przepisy art. 417-419 k.c. nie mają zastosowania, jeżeli odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną przez funkcjonariusza państwowego jest uregulowana w przepisach szczególnych. Nie może natomiast ulegać żadnej wątpliwości, że właśnie przepisy art. 552 k.p.k. mają charakter szczególny, w rozumieniu art. 421 k.c. Przepisów szczególnych nie można jednak interpretować rozszerzająco. Wskazać należy, że dochodzenie roszczeń wynikłych z niewątpliwie niesłusznego zatrzymania nie jest w żadnej mierze uwarunkowane uprzednim uzyskaniem w drodze zażalenia postanowienia sądu rejonowego o niezasadności, nielegalności czy nieprawidłowości zatrzymania.

Powyższe jest odrębnym trybem postępowania przewidzianym w Kodeksie postępowania karnego, który może uruchomić osoba zatrzymana, a w którym sąd bada wskazane elementy.

W oparciu o przepisy rozdziału 58 k.p.k. wnioskodawca od Skarbu Państwa może domagać się odszkodowania za poniesioną szkodę lub zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, wynikłe bezpośrednio z zatrzymania. Może on natomiast dochodzić odszkodowania w postępowaniu cywilnym, na podstawie art. 417-420 k.c. za inne szkody z tym związane.

We wskazanym powyższej zakresie wniosek należało zatem oddalić, bowiem koszty związane ze skorzystaniem z pomocy profesjonalnego pełnomocnika w celu sporządzenia zażalenia nie sposób uznać za wynikłe bezpośrednio z niesłusznego zatrzymania. Żądanej kwoty wnioskodawca może dochodzić na drodze powództwa cywilnego.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd orzekł jak w części dyspozytywnej wyroku.

Zgodnie z art. 554 § 4 k.p.k. w razie uwzględnienia roszczenia chociażby w części wnioskodawcy przysługuje zwrot uzasadnionych wydatków związanych z ustanowieniem pełnomocnika. Stawka minimalna w sprawach tego rodzaju wynosi 240 zł. (§ 11 ust. 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. 2500.1800)). Uwzględniając powyższe i mając na uwadze, że przedmiotowa sprawa ma charakter nieskomplikowany i nie wymagający zwiększonego nakładu pracy adwokata, uzasadnionym jest w ocenie sądu przyznanie wnioskodawcy w/w kwoty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w związku z ustanowieniem pełnomocnika.

W myśl art. 554 § 4 k.p.k. kosztami postępowania Sąd obciążył Skarb Państwa.